

HÓPEHELY

Életrajzunk hőse egy fehér gorilla. Neve spanyolul Copito de Nieve, katalánul Floquet de Neu, magyarul Hópehely. Ő volt a világmindenség egyetlen ismert albinó gorillája. Albinizmus a vérfertőzés következménye volt: apja valószínűleg a saját lányát ejtette teherbe, és bizonyára mindketten hordozták azt a gént, amely hajlamossá tesz a pigmenthiányra. A gorillák családban élnek: egy családban csak egy felnőtt férfi van, ő a király. A szabad természetben négy vagy öt felesége veszi körül, akikkel együtt élnek felcseperedő kisebb-nagyobb gyerekeik. A fiúkat, amikor serdülőkorba érnek, a családapa elkergeti. A lányok választhatnak: vagy csatlakoznak egy másik családhoz, és akkor egy idegen király feleségei lesznek, vagy maradnak, és ez esetben az apjuk nemz nekik utódokat.

Ilyesféle nászból foganhatott Hópehely valahol Egyenlítői-Guineában, korábbi nevén Spanyol-Guineában, valamikor az 1960-as évek első felében, talán 1963-ban, és ez a körülmény már önmagában is az antik tragédiák véres árnyait vetíti rá. Ettől függetlenül érdemes megjegyezni, hogy hiába volt majdnem olyan fehér a bundája, mint a hó, ő maga mégsem hasonlított holmi szállingózó hópehelyre. Érett férfikorában kettőszázharminc kilogrammot nyomott, és hatalmas testi erejével – amellyel soha, egyetlen esetben sem élt vissza – elkápráztatta nemcsak gondozóit, hanem a barcelonai állatkert látogatóit is.

Hópehely sohasem tagadta meg afrikai születését, mégis ízig-vérig európai polgárként él az emlékezetünkben. Ő volt évtizedeken át Barcelona büszkesége, sőt, bizonyos értelemben még most, haló poraiban is része a város identitásának. Jó katalán hazafi volt, és a tartomány függetlenségét hajlandó lett volna elfogadni, bár ezt sohasem hangoztatta. Ugyanakkor I. János Károly spanyol király hűséges alattvalója is volt. Élete így arra mutat példát, hogy a jó állampolgár egymással ellentétes elveket is összefésülhet. Ha magyar nemesi családban született volna, és ha Magyarországon élt volna a tizenkilencedik század utolsó harmadában, otthonában egymás mellé akasztotta volna I. Ferenc József császár és király, valamint a szabadságharcos Kossuth Lajos képmását.

A sors játékos szeszélye azonban úgy intézte, hogy nem magyarnak, még csak nem is embernek született. A múlt század hatvanas éveiben, amikor

meglátta a napvilágot a Gabonból átnyúló Kristály-hegység (Monte de Cristal) északi nyúlványainak tövében, valahol a Mbini folyó ártéri mocsaraiban, a gorillákat még az állatvilághoz sorolták. Az a nézet, amely szerint az emberszabásúak – a gorillák, a csimpánzok, a bonobók és az orángutánok – közelebb állnak az emberhez, mint a farokkunkorító közönséges majmokhoz, csak az utóbbi évtizedekben kezdett elterjedni, többek között Hópehely hatására, és nem vált máig sem általánosan elfogadottá.

Hópehely kisgyerekkorát beárnyékolja egy súlyos megrázkódtatás, amely a csecsemőként magára hagyott Oidipuszt és a küklpsz által kis híján fel-falt Odüsszeuszt juttatja az életrajzíró eszébe. Amikor megmentője, Jordi Sabater Pi rátalált a fehér bundájú gorillagyerekekre, a szerencsétlen kisfiú összekötözve hevert egy Mbini-hátságbeli joruba földműves kunyhójának döngölt agyagpadlóján, és a gazda javában fente a kését.

Elmagyarázta a fehér embernek: a Mbini-menti mocsarokból előmerészkedő pimasz óriásmajmok már napok óta dézsmálják a kukoricáját, ő pedig lándzsát ragadott, lesben állt, és ledöfte őket. A hímet is, meg az anyaállatot is. A többiek elmenekültek. Este ünnepi lakoma lesz: a két felnőtt példányt a faluközösség együtt fogja elfogyasztani. Előbb azonban ebédre elkészíti a kölyökállat zsenge húsát. Ha a szenyor nem veti meg szerény hajlékunkat és pórias edényeinket, tartson velünk. Megtiszteltetésnek vennénk.

Jordi Sabater Pi, aki akkoriban töltötte be negyvenkettedik évét, és minden szabadidejében természettudományi szakirodalmat olvasott, megsajnálta a nyöszörgő kisgyereket. Azt is felismerte, hogy egyedülálló ritkaságra bukkant: úgy tudta (helytállóan), hogy albínó gorillát nem látott még soha senki. Elhatározta, hogy magához veszi a kis jószágot, és ebből a célból felajánlott a gazdának egy bizonyos összeget.

Az erre következő hosszadalmas alkudozást fölösleges volna leírnom. Jordi végül tizenötezer spanyol pesetáért vásárolta meg Hópehely életét. Neki ez akkoriban egyheti jövedelme volt, míg a joruba gazda egy egész év alatt sem tudott ennyi pénzt kukoricából, tárógyökérből és édesburgonyából kitermelni.

*

Jordi Sabater Pi nem egymagában cserkészte be a Kristály-hegység északi nyúlványainak és a Mbini folyó árterének erdősegeit. A Compañia de Producción y Elaboración de Madera nevű cég alkalmazottjaként három munkatársával együtt arrafelé őshonos nemesfákat keresett, elsősorban okumé-fát, amelynek könnyű, mégis rendkívül szilárd furnérjából vitorlá-

zó repülőgépeket építenek, továbbá paliszandert, amely különböző vonós és pengetős hangszerek áhított alapanyaga, valamint grenadilt, amelyből dísz tárgyak készülnek az életnagyságú istenszobroktól a sakkfigurákig és az ékszerdoboztól az ereklyetartóig. De ha szembejön a kutatócsoporttal két-három vastagabb törzsű ébenfa, azok tartózkodási helyét is megállapítják és írásban rögzítik.

A munkatársak egyrészt gondoskodtak egymás biztonságáról, másrészt naplót vezettek a területen talált fás szárú növényekről, vagyis segítettek, ugyanakkor ellenőrizték is egymás munkáját. A spanyol gyarmati időkben úgy zajlott a nemesfa-kitermelés, hogy a faipari cég engedélyt vásárolt a kormányzótól a lelőhelyre, majd, miután állami támogatással utat épített az őserdőn át, a koncesszióba foglalt területen (öt-hatszáz, néha ezer négyzetkilométeren) tarra vágták a faanyagot, és az értékesnek minősülő fatörzseket teherautón elszállították.

Munkája közben Jordi Sabater Pinek fáj a szíve az előre látható pusztítás miatt. Autodidakta biológusként felmérte, mennyi ritka állat és növény tűnik el örökre egy-egy fakitermelés sújtotta területről. Különösen az ott élő gorillákat sajnálta. Nem elég, hogy elveszítették korábbi élőhelyüket, hanem ráadásul a területen létesülő ültetvények gazdái kártevőnek is tekintették, és irtották őket. Így cselekedett az a természet féltő joruba földműves is, akitől a katalán őserdőkutató megvásárolta az albínó gorillagyereket.

Igaz, hogy fáj a szíve, ám ugyanakkor ő maga is részt vett a lelkiismeretlen pusztításban, hiszen új meg új nemesfákat kellett felkutatnia, ha meg akarta őrizni állását, amely nemcsak megélhetéshez és biztonságához segítette hozzá, hanem ahhoz is, hogy minél több időt tölthessen az emberektől távol, a még éppen háborítatlan őserdőben.

Jordi Sabater Pi Barcelonában született 1922-ben. Ott is nevelkedett, de tizenkilenc éves korában, kevéssel a falangisták teljes győzelme után, menekülésszerűen távozott szülővárosából az egyenlítői gyarmatra, ahol senki sem ismerte. Otthon sokan tudták róla, hogy harcolt a köztársaságiak oldalán. Apja a polgárháborúban, amikor az olasz légierő nehézbombázói két év alatt kétszáznegyvenszer mértek légicsapást Barcelona legsűrűbben lakott negyedeire, a város légvédelmét irányította. Anyai nagybátyja pedig már XIII. Alfonz uralkodása idején is a szeparatista Katalán Republikánus Baloldal főtitkárhelyettese volt.

Hópehely megmentője eredetileg rézmetsző akart lenni, de tisztában volt vele, hogy képzőművészeti ambícióival vajmi kevéssé érvényesülhet az afrikai gyarmaton. Így is igen sok rajza maradt fenn, javarészt trópusi álla-

tokról, gorillákról és csimpánzokról vagy például a Mbini folyó mocsariban élő három és fél kilogrammos góliátbékákról is.

A fakitermelő cég székháza a gyarmatország fővárosában, Santa Isabelben állt, de Jordi Sabater Pi nem kívánt a kormányzó és a többi francóista hivatalnok közelében élni. Örömmel fogadta áthelyezését az őserdő szélén épült sárfészekbe, az akkoriban kétezer lakost számláló Ebebeyinbe. Farönkökből összerótt egyszerű háza palotának számított az agyag- és pálmaháncs-kunyhók között. Itt táplálta cumisüvegből adagolt kecsketejjel a kis fehér gorillát, aki ekkor még a Bubu névre hallgatott (a Hópehely, azaz Snowflake nevet Barcelonában fogja ráaggatni a National Geographic Magazine), itt tanította bögréből inni és kendővel törölgetni az orrát, itt szoktatta szobatisztaságra, és itt mutatta meg a kis jószágot kakaóültetvényes jóakarójának, García Trevijanónak.

Trevijano nem egyedül látogatta meg Jordit az ebebeyini rönkházban. Vele tartott egy Macias Nguema nevű ismerőse, Trevijano szavával: „egy szolgálalkú emancipált néger, aki háromszor is megbukott a közszolgálati vizsgán”. Ezt hallva Nguema bólogatott, mosolygott, és megvakargatta Bubu (később Hópehely) buksiját. „Ez itt” – és Trevijano ujjal mutatott az alázatos bennszülöttre – „azért utazik Santa Isabelbe, hogy induljon a helyhatósági választáson. Ő akar lenni a polgármester.” Nguema mosolygott és bólogatott. „Menj el innét, öcsém, amíg elmehetsz. Mert ha ezek hatalomra kerülnek, élve megnyúzzák a fehér embereket. Meg a feketéket is.” Nguema mosolygott, bólogatott, és csak ennyit mondott: „Ha én leszek a polgármester, Santa Isabel neve Malabo lesz.”

*

Macias Nguema élete a Hópehelyéhez hasonlóan indult. Apját a szeme láttára verték agyon a cukornádültetvényen, anyja öngyilkos lett, kistestvérei éhen haltak. Ő viszont életben maradt, és kisebb-nagyobb szolgálataival annyira elnyerte a spanyol ültetvénytulajdonos bizalmát, hogy a fehér embereket vadászatokra is elkísérhette. Az egyik vadászaton véletlenül őt is meglőtték, megsebesült a combján. Emiatt élete végéig sántított. Az ültetvénytulajdonos azzal csillapította lelki furdalását, hogy a kamaszodó sánta fiút saját költségén beíratta az ebebeyini spanyol iskolába, ahová akkor már és még feketéket is felvettek, Franco győzelme után pedig az addig felvett fekete diákok (többségükben a fang törzs tagjai) tovább tanulhattak.

Macias Nguema nem volt különösebben jó tanuló, de letette az érettségi vizsgát, és könyvelő lett abban az uradalomban, amelyhez Trevijano cukornádültetvénye is tartozott. Vagyis már fiatalon bekerült a fang törzs elitjébe.

Spanyol-Guinea fang többségét a gyűlölet tartotta össze. Gyűlöltek a spanyol gyarmatosítókat, de még inkább a bubu kisebbséget. Ezért is kell inkább hazugnak, semmint őszintének tekintenünk azt a barátságos gesztust, amellyel a leendő politikus egy Bubu nevű gyerek fejét simogatta, még ha ez a „bubu” egy albínó gorillagyerek volt is. A fangok a jorubákat is gyűlöltek, de jóval kevésbé, mint a bubukat, és a nigériai vendégmunkások (nagyraoszt igbók, kisebb részben fulbék), akiket a legádázabbul fognak gyűlölni, majd csak a biafrai háború idején fogják előzőlneni az egykori spanyol gyarmathoz tartozó szigeteket. Most elég annyit elmondanom, hogy a fang maffia Santa Isabelben is erős befolyással rendelkezett, a kormányzó pedig felsőbb utasításra úgy határozott, hogy egy érettségi bizonyítványt felmutatni tudó néger lesz a főváros polgármestere.

Így történt, hogy miközben Jordi Sabater Pi cumisüvegből kecsketejjel táplálta a Bubu (később Hópehely) névre hallgató gorillakisfiút, a főváros újdonsült polgármestere a közgyűlés egyhangú támogatásával a hely nevét a gyarmati rabságra emlékeztető Santa Isabelről az ősi fang Malabóra változtatta.

A főváros polgármestereként Macias Nguema bekerült a nemrég létrehozott kétkamarás helyi törvényhozás felsőházába is, amikor pedig nyilvánossá vált a hír, hogy az öregedő Franco az ENSZ nyomására beletörődött Egyenlítői-Guinea függetlenné válásába, az átmeneti kormányban ő lett a fang miniszterelnök-helyettes a bubu miniszterelnök, Bonifacio Edu mellett.

A spanyolok benne látták az átmenet emberét, elvégre mindaddig egy házőrző kutya hűségével szolgálta fehér gazdáit, noha az élesebb szeműek már akkor észrevették, hogy személyére a vaksötét ostobaság, az álnok rosszindulat és a körmönfont ravaszság furcsa keveréke jellemző.

A bubuk és a jorubák abban bizakodtak, hogy a sok rossz lehetőség közül ő lesz a legkisebb rossz; ki lehet bírni, mint a malária elleni védőoltást. Fang nemzetiségű hívei viszont már ekkor, az átmenet éveiben is azt híresztelték róla, hogy varázsereje van: halottakat képes feltámasztani, az élőkre pedig halálos rontást küldhet. Száraz időben esőt támaszt, a hetek óta szakadó esőt elállítja.

1968-ban, miután Spanyolország elismerte Egyenlítői-Guinea függetlenségét, az országban elnökválasztást tartottak. Az országhoz tartozó szigetek, a bubu többségű Bioco és Pagalu a vetélytársat, Bonifacio Edut tá-

mogatták, míg a szárazföldi terület felsorakozott a fang egységfrontot vezető Macias Nguema mellett. Riválisa, Edu, a végeredményt meg sem várva, a szomszédos Gabonba menekült, ahol rövidesen öngyilkos lett. Híresztelések szerint nem egészen Gabonban halt meg, és nem egészen önkéntes alapon.

Az új államelnök azonnal megalapította a Maciasszal Menetelő Ifjúság (Juventud en Marcha con Macias) mozgalmat, amely leginkább a német nemzetiszocialista Sturmabteilung (SA) nyomdokaiban járt. Ugyanakkor betiltotta az összes többi politikai pártot, valamint a pártokhoz közel álló intézményeket is, beleértve az ország összes iskoláját és óvodáját, valamint a sportegyesületeket és a filmvetítéseket.

Elrendelte az ország bubu és joruba nemzetiségű lakosainak teljes körű összeírását, a későbbi tömeges letartóztatások és kivégzések foganatosítása érdekében.

A menekülők áradatának megállítása végett (sajnos nemcsak bubuk és jorubák, hanem fang nemzetiségű állampolgárok is százezerszámra hagyták el az országot, zömükben képzett emberek, orvosok, mérnökök, villanyszerelők és más effélék) az elnök elrendelte az országból kifelé vezető utak teljes hosszúságban történő aláaknázását, és – nehogy halászhajókon próbáljanak menekülni a nyomorultak – azonnali hatállyal betiltotta mind az édesvízi, mind a tengeri halászatot, továbbá elrendelte az ország folyóiban és tengeri felségvizein található összes vízi jármű azonnali elpusztítását. Minthogy a lakosság mindaddig nagyobb részét hallal táplálkozott, az intézkedéseiből adódó éhínséget úgy orvosolta, hogy betiltotta az „éhség” és az „éhezés” szó használatát.

Az állampolgárok alultápláltságát azzal is enyhítette, hogy a nemrég függetlenné vált ország alkotmányába belefoglalta: az államelnök addig marad hivatalában, amíg csak él.

Ehhez egy – az országgyűlés által egyhangúan elfogadott – alkotmánymódosítással hozzátoldotta: az államelnök sohasem hal meg, vagyis halhatatlan.

Egy további – szintén egyhangúan elfogadott – alkotmánymódosítás nyíltan kimondta: az államelnök maga az Isten, továbbá az Összes Tudományok és a Nemzeti Kultúra Nagymestere. Ebben a minőségében betiltotta a latin betűk használatát, és az ország áttért a székely rovásírásra.

Alakját mégsem az alkotmánymódosítások tették emlékezetessé, hanem az 1975-ös december hatodikai Szent Miklós-napi performansz, amikor, egy újabb letartóztatási hullámot követően, az államelnök valóságos vagy vélt ellenségeit, körülbelül százötven emberi lényt a Maciasszal Menetelő

Ifjúság különítményesei belökdöstek a Santa Isabel stadionba, ahol a kivégzőosztag minden tagja Mikulásnak volt öltözve, és a hangszórókból Mary Hopkin *Those Were the Days* című édeskés, ábrándos, örökzöld slágere zengett, elnyomva a géppisztolysorozatok ropogását.

*

Jordi Sabater Pinek és kiskorú fehér gorillájának az imént leírt események idején már híre-hamva sem volt Egyenlítői-Guineában. Franco 1966-ban népszavazást írt ki Spanyolország államformájáról, és ennek eredményeképpen visszaállította az általa negyedszázaddal korábban megszüntetett királyságot. XIII. Alfonz fiát, János madridi herceget és barcelonai gróftól túlságosan liberálisnak tartotta, semhogy engedélyezze megkoronázását, de az unokát, János Károlyt már ekkor kijelölte leendő uralkodónak.

Abba mindenesetre beleegyezett a diktátor, hogy az általa egyébként régóta gyűlölt János infáns hazaköltözhessen Rómából Madridba, az infáns pedig kieszközölte Francónál, hogy az általa nagyra becsült Sabater Pi család tagjai a szélrózsa minden irányából büntetlenül visszatérhessenek Barcelonába. Így érkezett haza Jordi Sabater Pi és Bubu, a későbbi Hópehely az Egyenlítői-Guineát náci típusú büntető-átnevelő táborra fejlesztő Macias Nguema ámokfutása előtti utolsó pillanatban.

Barcelona főpolgármestere kinevezte Jordi Sabater Pit, kevéssel hazaérkezése után, a barcelonai állatkert operatív és állategészségügyi osztályának sajtófelelőségévé. Ebben a minőségében egyrészt le kellett adnia új munkahelyén az Afrikából hozott albínó gorillakisfiút, másrészt elő kellett készítenie Francisco Franco államfő rövidesen esedékes barcelonai látogatásának állatkerti epizódját.

Az Afrikából hazatérő autodidakta biológus maga is végiggondolta, hogy a fehér bundájú aranyos kisfiú néhány éven belül kétmázsás óriássá fejlődik, akit aligha tárolhat a Szélső Körúton (Ronda del Litoral) bérelt otthonában. A Franco iránt rajongó, betelepített spanyol szomszédok már így is meg voltak győződve róla, hogy a kommunista biológus emberevő szörnyeteget hizlal, és hogy az albínó gorillák minél fehérebbek, annál vörösebbek.

Ja, és érkezett egy feljelentés, amely szerint áthallatszik a falon, hogy a szomszéd katalánul beszél a gorillájához, márpedig ennek a nyelvnek a használata be van tiltva. Innen már csak egy lépés, hogy nyakunkra hozza a baszk terroristákat is!

Jordi Sabater Pi azzal a feltétellel engedte át nevelt fiát a barcelonai állatkertnek, és fogadta el az ott felkínált állást, hogy szabadtéri kifutót létesítenek a barcelonai emberszabásúak számára, és amíg az el nem készül, Hópehely együtt lakhat vele a Majomház emeletén található háromszobás szolgálati lakásban. A Majomházban tett első látogatásakor elakadt a lélegzete a döbbenettől, amikor látta, hogy a csimpánzok betonpadlós, vasrácsos börtöncellákban kuporognak, öltönyt és nyakkendőt viselnek, továbbá arra vannak idomítva, hogy kanállal étkezzenek, és golyóstollal firkáljanak rajztáblán rögzített papírlapokra.

A falangista diktatúra felpuhulásaként volt értelmezhető, hogy Hópehely érkezése után fél éven belül elkészült az első szabadtéri emberszabású-kifutó, amelynek talaján zöldellt a pázsit, és a hozzá kapcsolódó beltéri emberszabású-körletek is vastagon fel voltak szórva mulccsal. Strapabíró mászóak és csúszdák tették változatosabbá az emberszabásúak napjait; a belső körletek mennyezetéről szabadon lengedező, hintázásra használható vastag kötelek csüngtek. Az is a szabadságfok exponenciális növekedéséről tanúskodott, hogy vasrács helyett emitt vizesárok, amott üvegfal választotta el a közönségtől az ítélet nélkül raboskodó emberszabásúakat.

A Caudillo, azaz Főnök barcelonai látogatása is a szektás elzárkózás jéghegyeinek lassú olvadását jelezte. Francisco Franco a polgárháború óta először 1967 nyarán tisztelte meg jelenlétével Barcelonát. A városháza (Junta) dísztermében másfél órás beszédet tartott. Kifejtette, hogy a polgárháború pusztításairól nem ő tehet. A város három évtizeddel azelőtti lerombolását nem ő okozta, hanem Benito Mussolini és az olasz légierő.

Hogy ő, Franco távol tartotta Spanyolországot a második világháborútól, és nem léptetett életbe olyasféle rasszista törvényeket, mint Hitler.

Hogy ő, Franco a csontja velejéig meg volt döbbenve, amikor az addig elvhű antimarxistának vélhető Hitler szövetkezett Sztálinnal, és az általuk irányított sátáni nagyhatalmak lerohanták a hívő katolikus Lengyelországot.

Hogy ő, Franco 1941-ben csak azért engedélyezte az önkéntesekből álló antibolsevista spanyol hadosztály megszervezését és szovjet fronton való bevetését, mert tudta, hogy oda úgyszólván kizárólag a spanyol hitleristák jelentkeznek, és ilyen módon megszabadulhatott tőlük. Ezáltal keményvonalas náci honfitársaink egyrészt kikerültek Spanyolország területéről, másrészt úgyis meghaltak a Don-kanyarban a teljes magyar hadsereggel együtt. Ezek sem fognak többé hitlerista puccsról ábrándozni.

És hogy ő, Franco világéletében lelkes szurkolója volt az FC, azaz Futbol Club Barcelonának.

Miután érzékeltette, hogy nemcsak a még mindig veszedelmes kommunizmust tekinti ellenfelének, hanem az immár eltiport német nemzetiszocializmust is, és miután végighallgatta a szünni nem akaró tapsvihart, gépkocsiba ült, és az állatkert főbejáratához hajtatott, ahonnét egyenesen az emberszabású-körletekhez kalauzoltatta magát, hogy találkozhasson Hópehellyel, a világmindenség egyetlen fehér gorillájával.

A Főnök látogatásakor Hópehely még mindig kisfiú volt, a diktátornak csak a derekáig ért. Az emberszabású-kifutó környékén ott szorgoskodtak az állami filmhíradó alkalmazottai, akik felvevőgépükkel megörökítették a hetedhét országra szóló cukiságot, amint a nemzetközi vörösbrigádok agyagba döngölője kézen fogva sétálgat a fehér gorillakisfiúval.

Franco hiú ember volt, ráadásul az átlagosnál számottevően alacsonyabb termetű. Mint sok hasonló férfi, ő is határozottsággal és vasszigorral igyekezett ellensúlyozni ezt a nehezen palástolható fogyatékoságot. Most annál inkább örült: íme, egy valódi gorilla, aki neki csak a derekáig ér. És benne lesz a filmhíradóban!

Olyan jókedve kerekedett, hogy még a kis jószág nevelőjével, Jordi Sabater Pivel is elbeszélgetett, noha előzőleg informálták róla, hogy a férfi a köztársaságiak oldalán harcolt a polgárháborúban. „Úgy hallom, ott voltál Zaragoza mellett, az Ebro-parti ütközetben. Én is ott voltam” – mondta kedélyesen. (Tizenkétezer halott, nem számítva a civil embervesztéseket.) – „Hát akkor tulajdonképpen bajtársak vagyunk” – tette hozzá, és kezét nyújtotta.

*

A Főnök barcelonai látogatása után sok minden megváltozott. A madridi kulturális minisztérium váratlanul engedélyezte egy katalán nyelvű könyvkiadó működését, holott a katalán nyelv használata mindaddig szigorúan tilos volt a sajtóban, az oktatásban, a színházakban és a filmművészetben. Sőt, a magánéletben is.

Csakhamar az is kiderült, bár ebből nem lett valami nagy hírverés, hogy az 1450-ben alapított barcelonai egyetem bölcsészkarán létrejöhett, vagyis újjáalakulhatott a katalán irodalmi és nyelvészeti tanszék, mi több, a tarra-gonai Szent Anna gimnázium stencilgépen sokszorosított iskolaujságjának huszonnégy oldalából hat oldal katalánul jelenhetett meg. Na jó, mégsem hat oldal, hanem csak három, de ez akkor is nagy előrelépés!

Bátran állíthatom, hogy Hópehely, a kiskorú albínó gorilla hozta tető alá a megbékélést Franco és a katalán nemzet között. A Caudillo fiatal hadnagy

korától késő vénségéig képtelen volt elfogadni azt a tényt, hogy Spanyolországban élnek magukat nem spanyolnak tartó őshonos népcsoportok is – katalánok, baszkok és gallegók –, de a fehér szőrű gorillakisfiú értelmesen csillogó szemébe nézve annyit legalább felfogott, hogy Katalónia nélkül a spanyol gazdaság félkarú óriás.

Ebben az értelemben a lassan felcseperedő Hópehely testesítette meg az átmenetet a diktatúrából a demokráciába.

1975. november 20-án meghalt Franco, és trónra lépett János Károly király. Az időközben ivaréretté vált Hópehely ezen a történelmi jelentőségű napon közöszült először gorillahölgygel. Emelkedettebb kifejezést használva, ekkor veszítette el a szüzességét. Menyasszonyát Tuanának hívták, és a koppenhágai állatkertből szállították Barcelonába utód nemzése, illetve fogantatása végett. Az állatszaktörők körében akkor még nem volt köztudott, hogy a gorillák között ugyanúgy létezik rokon- és ellenszenv, tetszés és viszolygás, mint az emberi társadalomban, és nem biztos, hogy egy gorillaférfi első látásra hajlandó meghágni egy vadidegen gorillanőt. Másfelől az sem biztos, hogy egy gorillanő első látásra hajlandó odaadni magát egy vadidegen gorillaférfinak. Főleg, ha az üveg túloldalán emberi érdeklődők sokasága bámulja az ifjú párt, sőt, némelyek vakuval fényképeznek is.

Abban is kételkedni lehetett, hogy Hópehely egyáltalán képes-e vonzalmat érezni fajtársnője iránt, miután olyan sokáig vették körül emberek, köztük emberi nők is, hogy lehetetlenség volt észre nem venni az utóbbiak iránt felgerjedő élénk érdeklődését.

Sajnos, mindig akadtak lányok és asszonyok, akik ezt a ferde hajlamot készakarva szították is benne, mintegy az emberi és az állati létezés közti határvonal elmosódottá tételére törekedve. A nyitás utáni órában, amikor még alig érkezett látogató, éveken át bejárt Hópehelyhez egy fiatal, szőke nő, és amikor azt hitte, hogy senki sem látja, az üvegfalhoz siető Hópehelytől nem egészen karnyújtásnyira, kigombolta a blúzát. Nem csoda, hogy Hópehely még harmincöt–negyven éves aggastyánként is hevesen maszturbálni kezdett egy-egy szőke nő megpillantásakor.

Szerencsére Tuanával sikeresnek bizonyult a nász. Igaz ugyan, hogy Tuanát vagy a repüléstől vagy a koppenhágai repülőtéren fogyasztott sörtől és (a növényevő gorillákra nézve mérgező) virslitől heves hasmenés gyötörte, de ennek történetünk szempontjából csak annyi jelentősége volt, hogy egyszerre fosott és élvezett.

Az aktusnak, vagy inkább az aktusok sorozatának egyetlen tanúja volt, Jordi Sabater Pi, aki az állatkert igazgatóságánál kieszközölte, hogy három

napra zárják le az emberszabásúak házát a látogatók előtt. Amiképpen az istenek háromszorosára nyújtották azt az éjszakát, amelynek során Zeusz magáévá tette Alkménét, és nemzette vele Héraklészt, azonképpen a barcelonai állatkert urai – a főigazgató, a gazdasági igazgató és a kommunikációs igazgató – magánjellegűvé tették és megháromszorozták Hópehely és Tuana nászéjszakáját.

Tuana lett Hópehely első felesége. Teherbe esett, és világra hozta Hópehely első gyermekét, a Tonda nevű kislányt.

Az évek során Hópehelynek négy asszonytól összesen tíz gyereke született, hét lány és három fiú. Unokáinak, dédunokáinak és ükunokáinak se szeri, se száma.

*

Kellemes kötelességemnek teszek eleget, amikor néhány sorban bemutatom Hópehely feleségeit.

Az imént említett Tuana leginkább tenyeres-talpas parasztlányra emlékeztetett. Viselkedésében közvetlenség és derű volt megfigyelhető. Gyakran állt két hátsó lábára, néha toporzékolt is. Ezt és a mértéktelen hangoskodást a csimpánzoktól tanulhatta el, akikkel a hamburgi állatkertben egy fedél alatt élt. Hamburgba a kameruni gorillavadászat és a rabszolgaszállító hajón tett szörnyű utazás túlélőjeként került. Onnan szállították át Koppenhágába. A barcelonai állatkert egy törpe vízilovat, egy mandrillt és egy okapit adott érte cserébe. A Tonda nevű lányon kívül két fiút szült Hópehelynek, Csombét és Lumumbát.

A második feleség, Changa, magyarul Csanga befelé forduló, szorongó alkat volt. Úgy látszik: a fogságba esés, az elhurcolás traumáját soha életében nem heverte ki. Őt Katangából szállították a marokkói Tanger vagy Tanzsé kikötővárosba. Ott a matrózoktól egy spanyol foszfátbánya-tulajdonos vásárolta meg, akinek egy fiatal barcelonai orvos, Jordi Pujol műszer- és gyógyszergyárában is résztulajdona volt. A foszfátbáró a hirtelen befolyásos katalán politikussá váló Pujol rábeszélésére ajándékozta a fiatal nőtény gorillát a barcelonai állatkertnek. Cserébe tizenkét éven át ő fedezte a katalán mezőgazdaság foszfátszükségletének negyvenöt százalékát, és ebből száznyolcvanmillió dollár adózatlan hasznot halmozott fel különböző marokkói bankszámlákon. Changa naphosszat egy sarokban üldögélt, kezébe temetett arccal. Hópehely közeledési kísérleteit következetesen elutasította. Egyszer mégis teherbe esett; fiút szült, aki a gondozóktól a Kasavubu nevet kapta, amely bakongó nyelven állítólag azt jelenti: „hosszú életű”. Tévedés vagy

elbizakodottság volt a név: Kasavubu kisfiú korában elkapta a látogatóktól az influenzát, és belehalt.

A harmadik feleségnek, Zazinak három lánya született, Poloko, Moloko és Zoloko. Rossz anya volt, nem törődött a gyerekeivel. Mindhárom lányát Jordi Sabater Pi nevelte fel kecsketejjével, cumisüvegből. Zazi nem a sors szélyéből lett rossz anya, hanem azért, mert őt is emberek nevelték, emberi szokásokat sajátított el, és nem volt alkalma megtanulni a gorillakisgyerekkel való bánásmódot. Utóbb egyik lánya a kijevei, a másik a stockholmi, a harmadik az avignoni állatkertbe került. Ők is szültek, ők is rossz anyák voltak.

A negyedik nő, Lomela – engedje meg az olvasó, hogy ezt a kifejezést használjam – törekeny virágszál volt. Ha embernek születik, talán kékharisnyának is nevezhetném. De még így is hasonlított kissé Goethe kései szerelmére, Bettina von Arnimra. Szokatlan látvány volna egy szemüveges gorillakisasszony, de ha Lomela arcára pillantok, mindig olyan érzésem támad, hogy levette a szemüvegét, és elfeledkezett róla, vagy pedig a nagy költő és természettudós felesége, a féltékenységtől dühbe guruló Christiane Vulpius rátiport a példamutató gondossággal csiszolt lencsékre. Hópehely őhöz volt a legkedvesebb, ő pedig hol szenvelgő durcáskodással hátat fordított neki, hol meg tomporát riszálva, kihívóan kacérkodott vele. Ő is három kislányt hozott a világra, gyors egymásutánban, Delfinát, Lianát és Leilát. Miközben arra taníttatta őket, hogyan hámozzák meg a banánt, és ne a héját egyék, hanem a belsejét, az embernek az volt a benyomása, mintha a nyelvi megelőzöttség esztétikai tapasztalatát osztotta volna meg a három kislánnyal.

*

Nem szokás beszélni róla, de az állatkerti szakemberek körében köztudott gond, hogy a fogságban tartott gorillanők nagyjából ugyanannyi fiút szülnek, mint lányt, miközben egy alfahímre négy-öt nőtény jut, vagyis negyed-, ötödannyi gorillaférfira volna szükség, mint nőre. Az afrikai esőerdőben a kamasz fiúk, miután a családapá eltaszítja őket, rendszerint meghalnak. Vagy felfalja őket a leopárd, vagy belehalnak a magány miatti búskomorságba.

Az állatkertben viszont a gorillafiúk életben maradnak, és valamit kezdeni kell velük.

A nagyüzemi baromfitelepeken hasonló gondot okoz a hímnemű egyedek nemkívánatosan magas aránya. A kiskakasok legnagyobb részét nem

érdemes felnevelni, mert nem ér annyit a húsup, amennyibe kerülne a rájuk fordítandó takarmány. Ezért, mielőtt kiderül, hogy melyik kicscsirkéből fejlődne kakas, illetve tyúk, a kiskakasok négyötöd részét élve ledarálják, és a pépet feldolgozzák állateledelnek.

Az állatkerti fogságban fiúnak született gorillacsecsemőkkel szemben hasonló megoldást aligha lehetne alkalmazni. Ugyanakkor nincs más módon, szerencsésebb elintézési mód. Kevés gorillafiúnak adatik meg az a szerencse, hogy valamelyik állatkertben – Tokióban, San Franciscóban vagy Dvůr Královéban – meghal vagy nemzőképtelenné válása miatt magánzárkába kerül az öreg családapa, és egy ifjú hímnek kell a helyébe lépnie. De még ha így történik is, a családban élő tapasztalt, bölcs öregasszonyok sokféleképpen megszorogatják az újonc alfahímet.

Lehet elkülönítve, magánzárka jellegű körletben tartani a családból kirekesztett fiatal hímekeket is. Az ilyen példányok hamarosan megbetegszenek és meghalnak. Gyakori az öncsonkítás, egyéb önagresszió; a magányban tartott példányoknál fennáll annak veszélye, hogy leharapják saját ujjukat, vagy a falba verik a fejüket.

A másik lehetőség az, hogy a fölösleges gorillafiúkból férfiközösséget hoznak létre. Az ilyen imádság nélküli kolostorok nem mindig működnek jól. Napirenden vannak a verekedések, és, mint a szigorított börtönben, a gyengébb hímekeknek itt is igen hamar el kell dönteniük, mi lesz belőlük: csicskás-e vagy köcsög?

A harmadik lehetőség pedig az, hogy a fölösleges gorillakisfiúkat kiherélik. Az ivartalanított példányok feminin viselkedési szokásokat sajátítanak el, és az uralkodó, a szürke hátú öreg családapa emiatt megtűri őket. A kasztrált fiúk szopják édesapjuk faszát, és örömmel fogadják, ha apuka seggbe bassza őket. A családhoz tartozó lányok és asszonyok ilyenkor úgy tesznek, mintha semmit sem vennének észre. Némely állatkertben azzal kísérleteznek, hogy egy-egy fiatal hím gorillát csimpánzok közé igyekeznek integrálni. Ezek a kísérletek felemás eredményt hoznak: a gorilla vagy hasonló a csimpánzokhoz, vagyis pontosan úgy toporzékol és rikácsol, mint azok, vagy, ha megőrizte különállását, a csimpánzok egy megbeszéltek jelre nekiugranak, és egyesült erővel megfojtják.

Hópehely, aki a szabad természetben aligha juthatott volna „apuka” pozícióba, a világmindenség egyetlen albínó gorillájaként szexuális téren is kiváltságokat élvezett. Kapott egy feleséget Hamburgból, egy másikat a marokkói Tangerből, egy harmadikat Montrealból és egy negyediket Rio

de Janeiróból. Kiegyensúlyozott kedélyű, boldog ember lett volna, ha embernek született volna.

*

Az eddig elmondottakból is látható, hogy Hópehely nem volt kimondottan kedves ember. A dicsőséggel nem törődött, a népszerűséget nem hajhászta, a tiszteletadásra színe elé özönlő látogatókat lenézte. Kisfiúkorában elfogadta a kedveskedést, felnőtt családapaként zárkózott és megközelíthetetlen volt. Sarat vagy ürüléket ritkán mázolt szét az üvegfalon, hogy ezáltal tegye magát láthatatlanná, de ideje legnagyobb részét a közönségnek hátat fordítva töltötte. Néha cinikusan vállat vont, legalábbis a szemtanúk így értelmezték egy-egy mozdulatát.

Ugyanakkor nem volt hirtelen haragú, és nem volt kegyetlen. Nem verte sem a feleségeit, sem a gyerekeit, nem is harapta meg őket. (Állatkerti főemlős-orvosok mesélhetnének arról, hányszor kell gorillanőket és -gyerekeket elkábítani, hogy összevarrassák a testükön éktelenkedő, súlyos harapott sebeket. Ezek okozója szinte mindig a családapa.) Elég volt szigorúan ránéznie a rakoncátlankodó gyerekekre, és az máris összehúzta magát egészen kicsire, vagy elrejtőzött az anyja háta mögé.

Még azt is megengedte, hogy indokolt esetben emberi lények tartózkodjanak a körletében, feltéve, hogy nők voltak az illetők, és guggoló járásban vagy négykézláb közeledtek Hópehelyhez. A Jordi Sabater Pi után következő két gondozónőtől, Mayte Mateostól és María Mandiolótól elfogadta, hogy egy görbe kisollóval időnként levágják a kezéről és a lábáról a körmöt.

Igaz, Hópehely a körömmöllöt egyszer egy óvatlan pillanatban a szájába vette, de szerencsére nem nyelte le. Mayte addig könyörgött neki, amíg végül Hópehely a hasznos szerszámot visszaköpte a rózsaszínű női tenyérbe. María minden nehézség nélkül beadhatott neki bélféreg elleni gyógyhatású készítményt, és bekenhette szteroidos kenőccsel a Hópehely bal térdé alatt mutatkozó ekcémás foltot.

Ahogy XVI. Lajos francia király udvarában hatalmas kiváltságnak számított az udvaroncok részvétele a király öltöztetésében, és a kamarások késhegyig menő harcot vívtak azért, hogy reggelente melyikük húzhatja fel őfelsége dicsőséges jobb és melyikük csak a bal lábára a harisnyát, ugyanúgy Mayte és María is ádázul rivalizált, ami végül is életre szóló összeveszéshez vezetett, hogy melyikük mikor adhatja be Hópehely seggébe a szurit vagyis a havonta esedékes B12-vitamin injekciót.

Jordi Sabater Pi egy évig a montreali állatkertben kutatott és dolgozott (ezért is vették fel a helyére a két lányt), majd néhány hónapot Egyenlítői-Guineában töltött, ahol időközben megdöntötték Macias Nguema rémuralmát, és a külföldiek számára ismét biztonságossá vált az ország.

Visszatérése után első útja nem a Természettudományi Gyűjteménybe vezetett, pedig sok értékes anyagot szedett össze az afrikai terepmunkán, hanem Hópehely és családját látogatta meg. Hópehely azonban úgy tett, mint aki nem ismeri meg a nevelőapját. Pedig tudvalevő, hogy a gorilláknak jó emlékezetük van, évek múlva is azonosítani tudnak egy-egy emberi arcot. A férfi megértette, hogy Hópehely neheztel rá, amiért magára hagyta, és hosszú ideig nem állt a rendelkezésére. Hetekbe, hónapokba telt, amíg almával, ananászkarikákkal és más efféle kisebb ajándékokkal ki tudta engedni.

*

Hópehely, amint eddig is láthatta az olvasó, belenőtt, beleszocializálódott a demokratikus átalakulásba. Ha Franco halála előtt ő is meghalt volna, most a megszelídülő diktátor fehér szőrzetű kedvenceként emlegetnénk. De mert életben maradt, és az 1978-as demokratikus alkotmány életbe lépésekor már fiatal családapa volt, ő lett Spanyolország alkotmányos gorillája.

Meglátogatta őt barcelonai kifutójában az uralkodó, I. János Károly apostoli király is, de a két férfi, a restaurált király és az albínó gorilla rövidre sikerülő találkozására nem tudott mélyreható barátsággá érlelődni.

Annál őszintébben és bensőségesebben vonzódott Hópehelyhez a demokratikusan megválasztott autonóm katalán kormány miniszterelnöke, Jordi Pujol. Jelkép értékűnek tekinthetjük, hogy az a két katalán férfi, Pujol és Sabater Pi, aki Hópehely életében jelentős szerepet játszott, egyaránt a Jordi keresztnévet viselte.

Jordi Pujol nemcsak az autonóm Katalóniában, hanem az egész újabb kori Spanyolország történetében is az egyik legkiválóbb és (szégyenletes bukásáig) legnépszerűbb államférfinak számított. Személyében egyesült az elvhűség és a rugalmasság, a katalán hazafiság és a hispán internacionalizmus. Orvosnak és vegyészmérnöknek tanult. Diplomája megszerzése után, még az 1950-es években kifejlesztett egy ekcéma elleni, mindmáig használatos kenőcsöt (ezzel gyógyították Hópehelyt is) és egy prosztatagyógyszert, amelynek szabadalmi jogai akkor is biztosították megélhetését, amikor politikai okokból nem gyakorolhatta az orvosi mesterséget. Térd- és csípő-

protézis-gyártó üzeme már az 1960-as évek második felében is a szakmai megbízhatóság mintaképe volt.

Hamar bekapcsolódott a katalán függetlenségi mozgalomba; annak össztársadalmi párbeszédet szorgalmazó, mérsékelt szárnyához csatlakozott. Így is letartóztatták egy tüntetés szervezésében való részvétel miatt, és Franco vésztörvényszéke hat év szabadságvesztésre ítélte. Ebből három évet letöltött, majd 1962-ben amnesztiával szabadult. Az aranjuezi börtönben együtt raboskodott és életre szóló barátságot kötött a későbbi miniszterelnökkel, Felipe Gonzálezzel. A demokrácia bevezetése után a jobboldali konzervatív Pujol gyakran állt a szocialista González mellé a madridi parlamentben, és biztosította számára a többséget a Convergencia i Unió többi katalán képviselőjével együtt egy-egy fontos döntéshez.

Kiváló nyelvrézéke volt, a fontosabb nyugati nyelveken kívül oroszul is tudott. Gyakran tett látogatást a Szovjetunióban, noha vajmi kevésbé rokonszenvezett Brezsnyevvel és Kosziginnel. Viszont jó kapcsolatokat ápolt a szovjet gyógyszergyárakkal és a moszkvai egészségügyi minisztériummal. Ismeretségei hasznos üzletekhez segítették hozzá egészen a Szovjetunió széthullásáig, sőt, azon túlélően a Jelcin-korszak végéig is.

Érdeklődött Magyarország története iránt. Élénk figyelemmel kísérte az anyaországon kívüli magyar közösségek helyzetét. Az erdélyi magyarság érdekében egyszer, még a Ceaușescu-rezsim idején, az ENSZ-közgyűlésen is felszólalt. A magyar történelem tanulmányozása közben jutott el ahhoz a felismeréshez, hogy Spanyolország és Katalónia viszonyát az Osztrák–Magyar Monarchia példáját követve lenne jó alakítani. Két egyenrangú állam jönne létre két egyenrangú fővárossal, közös uralkodóval, közös hadügy- és külügyminiszterrel, de máskülönben teljes különállás jellemezné őket. Még a valutának sem volna muszáj közösnek lennie.

Huszonöt éven át, 1978 és 2003 között ő volt a katalán autonóm tartomány miniszterelnöke. Ez azt jelenti, hogy a régió választópolgárai öt cikluson át újra meg újra őt választották felelős vezetőjüké, még hozzá elsőprő többséggel. Bár szavazatszámiláláskor történhetek apróbb szabálytalanságok, sőt meglehet, hogy a választókerületek átrajzolása is a kormánypártnak kedvezett, de akkor is vitathatatlan tény, hogy negyedszázadon át Pujol volt Katalónia legerősebb embere.

Akadtak hívei a szorosán vett Katalónián kívül is: a Baleár-szigeteken, Valenciában, a szintén katalánok lakta Andorrában és a dél-franciaországi katalán kisebbség soraiban.

Ideje nagy részét érthető módon Madridban töltötte, de a katalán parlamenti ülészek heteiben minden áldott napját azzal kezdte, hogy meglátogatta az állatkertben Hópehelyt és családját. Újságíróknak elmondta: ezzel is a munkáját végzi. Hópehely társaságában tud a legintenzívebben gondolkodni a közügyeken, például azon, hogy mit mondjon a tartományi költségvetés vitáján.

Általában nyitás előtt egy, néha másfél órával érkezett. Druszája, Jordi Sabater Pi eresztette be az emberszabású-körletbe. Első ciklusa idején még csak az üveglap túoldaláról barátkozott Hópehellyel, de 1983-ban, amikor hetvenöt százalékos többséggel újraválasztották a Konvergencia és Unió Pártot, bemerészkedett a gorillák közé. Hiába figyelmeztették, hogy Hópehely hirtelen haragú és nagyon erős, ő nem ijedt meg. Neki már merénylője is volt, attól sem ijedt meg, ahogyan fiatalkorában Franco rendőreitől és börtönőreitől sem.

Neki lett igaza. Az első látogatáskor és a rá következő továbbiak során Hópehely soha, egyszer sem bántotta a tartomány miniszterelnökét. Elfogadta tőle az ajándékba hozott zöldséget és gyümölcsöt, s amit ő maga nem evett meg, azt továbbadta feleségeinek, akik szintén tudomásul vették, hogy körükben időzik a nagy ember.

Egyvalamire kellett Pujolnak ügyelnie, arra, hogy soha, semmilyen körülmények között fel ne egyenesedjen. A gorillák egykettőre dühbe gurulnak, ha valaki magasabb náluk, és fölübük magaslik. Ülni szabad, feküdni vagy hason csúszni pláne szabad, csak jaj, nehogy fel találj magasodni, Jordikám! Az államférfi, akinek akkoriban és még sokáig nem kellett lehorgasztania a fejét, örült, hogy reggelente négykézláb mászkálhat Hópehely feleségei és kisgyerekei között. A gorillagyerekek meghuzigálták a fülét, felkapaszkodtak a hátára, és még ebből sem lett semmi baj. Hacsak az nem, hogy egy kicsit összegyűrődött és összepiszkolódott a ruhája.

Sebaj! Átöltözni könnyű.

Pujol az idegen nyelveken kívül megtanulta a süketnémák jelbeszédét is, és ezáltal iparkodott megértetni magát Hópehellyel. Ezúttal is neki lett igaza. Hópehely eleinte hátat fordított a miniszterelnöknek, és úgy tett, mintha ügyet sem vetne rá, de amikor látta, hogy az asszonyok és a gyerekek utánozzák Pujol taglejtéseit, ő is – igaz, eleinte durcásan és vonakodva – csatlakozott hozzájuk.

Ügye, hogy egy miniszterelnök szavában meg lehet bízni! Amikor Pujol azt jelezte Hópehelynek, hogy „káposzta”, akkor csakugyan előkerült az ak-

tatáskájából egy kis fej káposzta. Amikor pedig azt jelezte, hogy „zsenge karalábé”, akkor tényleg az került elő, nem pedig valami más.

*

Életrajzunk hőse a konzervatív miniszterelnöknél határozottan kevésbé kedvelte Barcelona szocialista főpolgármesterét, Pasqual Maragallt, pedig tudhatta volna, hogy a jeles férfi a korai modernista katalán költő, Joan Maragall unokája. Tekintetbe vehette volna, hogy a nagyapa hazafias költészetében Katalónia az életerőt képviseli a halálos tehetetlenségbe süppedő Spanyolországgal szemben, Pireneusok ihlette tájleíró költeményeiben pedig az égbolt kékje és a mezők zöldje, valamint a patakok csobogása és a bennük található pisztrángok csökönyös hallgatása színezi át a költői alanyiség természetben való feloldódását.

A főpolgármester, aki fiatalkorában maga is közvetlen tapasztalatokra tett szert a Franco-rezsim börtönviszonyairól, hiába szerzett elévülhetetlen érdemeket az 1992-es barcelonai olimpia megszervezése körül, és hiába kötötte össze a barcelonai metróhálózatot a regionális vasútvonalakkal, hiába változtatta közkedvelt fürdőhellyé a sivár ipari és nagykereskedelmi kikötőt, mindezt Hópehely vajmi kevésbé méltányolta. Amikor Maragall – szinte mindig Pujol távollétében – felkereste a barcelonai állatkertet, a mogorva albínó gorilla jó esetben hátat fordított neki, rosszabb esetben a főpolgármester szeme láttára végezte el a nagydolgát, és a széketet – ezáltal mintegy láthatatlanná téve önmagát és családját – szétmázolta az üvegfalon.

A baloldali Maragall, ellentétben a nemzeti konzervatív Pujollal, meg sem kísérelte, hogy eljusson az üvegfal túloldalára, és elvegyüljön az állatkerti gorillák között. Ő is felismerte a jelbeszéd fontosságát, de az üveglap innenső oldalán maradt, és így hiába fejtette ki a süketnémák jeleivel posztindusztriális városfejlesztési koncepcióját. Hiába hangoztatta süketnéma kifejezésekkel, hogy Barcelona akkor fejlődhet organikusan, ha nyitott és (értelemszerűen) baloldali város marad. Hiába állította, hogy Mélykatalónia (Catalunya profunda) eszméje, amelynek ő maga is híve, nem azonos az elzárkózó nacionalizmussal, és hogy a beolvasztó célzatú spanyol imperializmusra nem a zsigeri hagyományörzés, nem is a bajuszpödörgető katalán mucsaiság a legjobb válasz: a meggyőzően elmutogatott süketnéma érveket üvegfalon szétmázolt szarral viszonzta az albínó törzsfőnök.